Tuairisc Fhóram Fiontraíochta na Mí

(Meath Gaeltacht Enterprise Forum Report)

2019–2021

Údarás na Gaeltachta

2019

Clár na nÁbhar

1. Tuairisc, Torthaí & Moltaí Fhóram Fiontraíochta na Mí
1.1 Cúlra 2
1.2 Dúshláin, Deiseanna agus Poitéinseal 2
1.3 Príomhthorthaí 3
1.4 Príomh-mholtaí 3

2. Plean Gníomhaíochta 4
2.1 Bonneagar 4
2.2 Tacaíochtaí agus Scileanna 4
2.3 Turasóireacht Chultúrtha/TheangeolaíochCultural/Linguistic Tourism 5
2.4 Próifíl Ghaeltacht na Mí 6

3. Comhthéacs
3.1 Téarmaí Tagartha 7
3.2 Clár Oibre 7

4. Sracfhéachaint ar Ghaeltacht na Mí 9
4.1 Comhthéacs 9
4.2 An Ghaeilge 9
4.3 Próifíl Shocheacnamaíoch 10
4.4 Próifíl Reatha Fostaíochta 11
4.5 Taisteal don Obair 12
4.6 Gnó i nGaeltacht na Mí 12
4.7 Bonneagar Gnó 13
4.8 Dreasachtaí agus Tacaíocht Airgid 13
4.9 Straitéis Forbartha Geilleagraí do Chontae na Mí 2014–2022 14
4.10 Forbairt Fiontair agus Dúshláin roimh Phoist a Chruthú 14
4.11 Bonneagar Sóisialta agus Cultúrtha 15
4.12 Sprioc-Earnálacha 15
4.12.1 Turasóireacht 16
4.12.2 Gnó Agraibhia 17
4.12.3 Innealtóireacht 17
4.12.4 Teicneolaíocht 18
4.13. Feidhmiú 18

Aguisín 1 19

1. Tuairisc, Torthaí & Moltaí Fhóram Fiontraíochta na Mí

1.1 Cúlra

Tar éis cuairt bailithe eolais ar fhiontair agus ar chomhlachtaí áitiúla i nGaeltacht na Mí ag comhaltaí boird Údarás na Gaeltachta le linn shamhradh 2017 moladh go ndéanfaí athbhreithniú straitéiseach ar na dúshláin agus ar na deiseanna do ghnóthaí sa cheantar.
Thug Bord Údarás na Gaeltachta ceadú ina dhiaidh sin go mbunófaí Fóram Fiontraíochta don cheantar chun taighde agus measúnú a dhéanamh ar na deiseanna le haghaidh forbartha agus fostaíochta.

Ba é aidhm an ghrúpa gníomhaíochta fiontair seo ná fócas nua a dhíriú ar chreatlach a fhorbairt chun Ráth Chairn/Baile Ghib, ceantar Gaeltachta atá gar do Bhaile Átha Cliath, a thógáil, a fhorbairt agus aird níos fearr a mhealladh mar réigiún iomaíoch agus rathúil do chruthú post.

Bhí na haidhmeanna tosaigh seo a leanas ag an bhfóram nuair a bunaíodh é:

- Taighde a dhéanamh ar na hacmhainní, féidearthachtaí agus deiseanna reatha sa cheantar trí chaidreamh a dhéanamh le fiontraithe áitiúla, coistí pobail, eagraíochtaí teangabhunaithe agus páirtithe leasmhara eile.
- Measúnú a dhéanamh ar thorthaí an taighde agus moltaí a chur chun cinn i leith na mbealaí is oiriúnaí chun fostaíocht a chruthú i gceantar Ghaeltacht na Mí.
- Réimse gníomhaíochtaí tosaíochta a chur i dtoll a chéile trí straitéis 3 bliana do cheantar Ráth Chairn/Baile Ghib, in éineacht le buiséad sonrach chun an straitéis seo a fheidhmiú.

Mar chuid den chur chuige comhoibríoch agus comhordaithe don Fhóram, faoi mhaoirseacht Údarás na Gaeltachta, bhí eagraíochtaí ina gcomhaltaí ann, amhail Comhairle Contae na Mí, SOLAS, Bord Oideachais agus Oiliúna an Lú agus na Mí/Fóraim Réigiúnacha Scileanna, an tÚdarás Forbartha Tionscail, Fiontraíocht Éireann, Ollscoil Mhá Nuad, an Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí, an Roinn Cultúir, Oidhreachta agus Gaeltachta, chomh maith le hionadaithe gnó agus pobail.

Ba é Príomhaoire an Rialtais agus an tAire Stáit don Ghaeilge, don Ghaeltacht agus do na hOileáin, Joe McHugh, T.D., a sheol Fóram Fiontair Ghaeltacht na Mí go hoifigiúil i Ráth Chairn ar an 30 Samhain 2017 tráth a reáchtáladh a chéad chruinniú.

1.2 Dúshláin, Deiseanna agus Poitéinseal

Mar gheall ar an bpróiseas comhairliúcháin le geallsealbhóirí, idir gheallsealbhóirí áitiúla, réigiúnacha agus náisiúnta, agus le comhaltaí an fhóraim, tarraingíodh aird ar an leibhéal íseal dífhostaíochta sa cheantar agus an líon gnóthaí den chéad scoth a bhí ag feidhmiú go rathúil sa cheantar. D'aithin an Fóram an infheistíocht shuntasach phoiblí agus phríobháideach sa bhonneagar gnó sa cheantar go dtí seo, ach rinneadh achoimre, áfach, ar na heasnaimh reatha bhonneagair, an easpa soláthair tallainne agus an bonn lagaithe fiontraíochta mar chuid de na príomhdheacrachtaí a chuirfeadh bac ar fhorbairt gheilleagrach an cheantair. Agus a phríomhthorthaí agus a phríomh-mholtaí á gcur le chéile, mar atá leagtha amach sa tuairisc seo, ba é an príomhfhócas don fhóram ná an leibhéal reatha fostaíochta a choinneáil, tionscail/féidearthachtaí fostaíochta nua agus an gá le tairbhe a bhaint as deiseanna na Gaeltachta uathúla seo a fhorbairt, Gaeltacht atá i bhfoisceacht turas uair an chloig ó Mhórcheantar Chathair Bhaile Átha Cliath.

Tugann príomhthorthaí agus príomh-mholtaí Fhóram Fiontair Ghaeltacht na Mí aghaidh ar na heasnaimh sainaitheanta agus molann príomhghníomhaíochtaí a fheidhmiú a chinnteodh breis infheistíochta sa bhonneagar fisiciúil, forbairt ar fhiontraithe atá bunaithe go háitiúil agus aghaidh a thabhairt ar an easnamh tallainne/scileanna san fhórsa saothair chun freastal ar riachtanais fostóirí sa cheantar.

1.3 Príomhthorthaí

1. An gá le háiseanna nua-aimseartha a sholáthar/a fhorbairt chun tacú le riachtanais fiontraithe, lucht nuálaíochta, comhlachtaí nua-thionscanta agus cianoibrithe i ré na digiteachta;
2. An gá le tallann a mhealladh agus an fórsa saothair a uasoiliúint in earnálacha sainaitheanta;
3. An gá leis an deis a thapú tuilleadh ar shaibhreas na Gaeilge, an chultúir agus na hoidhreachta sa bpobail Gaeltachta seo chun tacú leis an bPobal féin agus lena chuid gníomhaíochtaí agus iad a chur chun cinn;
4. An gá leis an nGaeltacht seo a chur chun cinn i measc fiontraithe féideartha/gnóthaí i mbun leathnaithe chun lonnú sa gceantar agus tacú lena bhforbairt agus lena bhfás.

D'aithin an fóram roinnt earnálacha mar earnálacha a bhfuil cumas ard agus múnlaí gnó oiriúnacha iontu chun bunú fiontar rathúil i nGaeltacht na Mí a chumasú. Is iad na sprioc-earnálacha ná:

- An Turasóireacht Chultúrtha;
- An Innealtóireacht;
- Gnóthaí Agraibhia;
- Teicneolaíocht

Tá sé mar aidhm ag an bplean gníomhaíochta a eascraíonn ó obair an fhóraim agus ón tuairisc seo fiontraithe agus/nó fiontair bhunaithe a mhealladh go Gaeltacht na Mí chun gnóthaí inbhuanaithe a bhunú a bhrúfaidh cruthú post breise chun cinn thar 3 bliana (2019–2022).

1.4 Príomh-mholtaí

1. Spás fiontraíochta a fhorbairt, go háirithe mol nuálaíochta agus digiteach **gteic** mar chuid de 'Gréasán Digiteach na Gaeltachta' (gteic) Údarás na Gaeltachta chun freastal ar fhiontraithe, lucht nuálaíochta, forbróirí coincheapanna, comhlachtaí nua-thionscanta agus cianoibrithe go háirithe.
2. Chun plean agus táirgí saincheaptha turasóireachta cultúrtha/teangeolaíoch a fhorbairt, tacú leo agus a chur chun cinn le haghaidh Ghaeltacht na Mí, i gcomhar le soláthraithe áitiúla, Comhairle Contae na Mí, Fáilte Éireann agus gníomhaireachtaí réigiúnacha cuí.
3. Chun leanacht de bheith i dteagmháil le fostóirí (reatha agus amach anseo) ó thaobh iniúchtaí cuimsitheacha scileanna a dhéanamh d'fhonn aon riachtanais reatha scileanna a dheimhniú agus achoimre a dhéanamh ar riachtanais scileanna amach anseo chun go gcuirfí cúrsaí oiriúnacha oiliúna ar fáil chun an soláthar scileanna oiriúnacha sa cheantar a sholáthar.
4. Chun cur le próifíl Ghaeltacht na Mí, mar áit chun gnó a lonnú agus a fhorbairt ann d'fhonn fiontraithe/fiontair i mbun leathnaithe a mhealladh ann chun a ngnóthaí a bhunú agus a fhorbairt, agus dá réir 60 post breise a chruthú thar 3 bliana (2019–2022).
5. Tionól Forbartha Pobail do Ghaeltacht na Mí a bhunú chun tacú leis na grúpaí éagsúla pobail i nGaeltacht na Mí.

2. Plean Gníomhaíochta

2.1 Bonneagar

Gníomh	Páirtithe Tacaíochta	Sprioc	Freagracht
Fiosrú a dhéanamh ar an bhféidearthacht le mol nuálaíochta & digiteach gteic 'eatramhach' a bhunú sa cheantar le measúnú a dhéanamh ar an éileamh agus ar na riachtanais i measc úsáideoirí féideartha (fiontraithe agus cianoibrithe)	Fiontair Áitiúla / Comharchumann Ráth Chairn	Bliain 1	ÚnaG
Iarratas pleanála a ullmhú (lena n-áirítear ceadú ó Bhord ÚnaG ar mhaoiniú caipitil €30k) chun mol nuálaíochta agus digiteach buan gteic a fhorbairt le haghaidh Ghaeltacht na Mí ar thailte faoi úinéireacht an Údaráis	Comhairle Contae na Mí / Comh. Ráth Chairn	Bliain 2	ÚnaG
Foinsí maoinithe cuí a shainaithint agus iarratais chuimsitheacha a ullmhú chun mol nuálaíochta agus digiteach gteic a chur ar fáil, lena n-áirítear cistí CAFT/CFFR (RRDF/REDF)	Roinn Forbartha Tuaithe agus Pobail / OFÁ na Mí	Bliain 3	ÚnaG
Líonra spásanna oibre comhionaid a fhorbairt i gcomhar le geallsealbhóirí i Réigiún an Lár-Oirthir agus geallsealbhóirí eile, lena n-áirítear iarratais maoinithe oiriúnacha a ullmhú – CAFT/CFFR	ÚnaG / OFÁ / Geallsealbhóirí Eile	Bliain 2 & 3	OFÁ na Mí / ÚnaG / FÉ
Suirbhé bunachair talún agus measúnú riachtanas a dhéanamh ar Ghaeltacht na Mí d'fhonn spásanna agus láithreacha féideartha fiontraíochta a shainaithint	Comhairle Contae na Mí	Bliain 1	ÚnaG
Fiosrú a dhéanamh ar an bhféidearthacht le forbairt a dhéanamh ar Ionad Oidhreachta Bhaile Ghib, lena n-áirítear tograí maoinithe oiriúnacha a fhorbairt	Comhairle Contae na Mí / Comh. Ráth Chairn	Bliain 1-3	ÚnaG
Leanúint leis an athfhorbairt ar áis ÚnaG i mBaile Ghib le haghaidh fiontar Gnólachta Nua-Thionscanta Ardchumais	Comhairle Contae na Mí	Bliain 1	ÚnaG

2.2 Tacaíochtaí agus Scileanna

Gníomh	Páirtithe Tacaíochta	Sprioc	Freagracht
Acmhainn thiomnaithe in ÚnaG a shannadh chun tacú le Pobal agus Fiontair Ghaeltacht na Mí agus lena ngníomhaíochtaí	Comharchumann Ráth Chairn / Cliantchomhlachtaí Áitiúla	Bliain 1	ÚnaG
Oiliúint ghinearálta / uasoiliúint a chur ar fáil chun an fórsa saothair a ullmhú le haghaidh deiseanna fostaíochta amach anseo i sprioc-earnálacha, mar shampla: **Bia & Deoch - AGPRC** **Innealtóireacht - Uirliseoirí/Teicneoirí** **Turasóireacht - Turasóireacht FETAC** **Teicneolaíocht - Bogearraí & RF/RB (AR/VR)**	ÚnaG / Gnóthaí & Fiontair Áitiúla / OFÁ na Mí	Bliain 2	Fóram Réigiúnach Scileanna / BOO na Mí / Skillsnet
Oiliúint fiontraíochta a chur chun cinn agus a chur ar fáil tríd an gclár 'New Frontiers' agus cláir eile	Fiontraíocht Éireann / BOO na Mí	Bliain 2	ÚnaG / IT Bhaile Átha Luain
Líonraí gnó d'fhiontraithe a fhorbairt agus tacú leo	Fiontraíocht Éireann / ÚFT / Comhlachas tráchtála na hUaimhe	Bliain 2	ÚnaG / OFÁ na Mí
Seirbhís Meantóireachta a chur ar fáil do chomhlachtaí nuabhunaithe & fiontair i mbun forbartha	Fiontraíocht Éireann	Idir lámha	ÚnaG / OFÁ na Mí
Tacú le comhlachtaí nua san earnáil bia agus dí margaí nua a fhorbairt agus naisc a chruthú laistigh de Cheantar Nuálaíochta Bia Ghleann na Bóinne a bheadh tairbhiúil do gach páirtí	OFÁ na Mí / Fiontraíocht Éireann	Bliain 2 & 3	ÚnaG

Iniúchadh cuimsitheach scileanna a dhéanamh le gnóthaí áitiúla chun riachtanais reatha scileanna a dheimhniú agus imlíne ar riachtanais scileanna an todhchaí	Fiontair Áitiúla / ÚnaG	Bliain 1, 2 & 3	Fóram Réigiúnach Scileanna
Sainchúrsaí oiliúna a fhorbairt, a phleanáil agus a chur ar fáil chun an soláthar scileanna oiriúnacha sa cheantar a chinntiú, mar a shainaithnítear sna hiniúchtaí éagsúla scileanna agus sna hearnálacha fáis ainmnithe.	ÚnaG / Fiontair Áitiúla / Skillsnet / BOO na Mí	Idir lámha	Fóram Réigiúnach Scileanna
Printíseachtaí traidisiúnta agus printíseachtaí na chéad ghlúine eile a chur chun cinn go gníomhach, lena n-áirítear scéim scoláireachtaí printíseachta ÚnaG	Solas / BOO na Mí / Printíseachtaí Éireann	Idir lámha	ÚnaG
Leanúint le tacaíocht a thabhairt do ghnóthaí incháilithe táirgí agus seirbhísí nuálacha a fhorbairt agus leathnú isteach i margaí nua le méadú i ndíolacháin easpórtála	Fiontair Áitiúla / Fiontraíocht Éireann	Idir lámha	ÚnaG
Comhairle, meantóireacht agus tacaíocht leanúnach a thabhairt don uile chliantchomhlacht chun ullmhú le haghaidh dhúshláin agus dheiseanna an Bhreatimeachta	Fiontair Áitiúla / Fiontraíocht Éireann / OFÁ na Mí	Bliain 1 & 2	ÚnaG

2.3 Turasóireacht Chultúrtha/Theangeolaíoch

Gníomh	Páirtithe Tacaíochta	Sprioc	Freagracht
Tacaíocht a thabhairt do Phost Oifigigh Forbartha Turasóireachta taobh istigh de Chomharchumann Ráth Chairn faoi Scéim Forbartha Bainistíochta Turasóireachta Údarás na Gaeltachta	Comharchumann Ráth Chairn / Fáilte Éireann / Turasóireacht Ghleann na Bóinne	Bliain 1	ÚnaG
Caidreamh gníomhach a bhunú le soláthraithe reatha seirbhísí chun comhoibriú a dhéanamh le soláthraithe nua & reatha ag leibhéal áitiúil, réigiúnach & náisiúnta chun táirgí turasóireachta a fhorbairt don mhargadh turasóireachta áitiúil, náisiúnta & idirnáisiúnta.	Comh. Ráth Chairn / Co Co na Mí / Fáilte Éireann / Turasóireacht Ghleann na Bóinne	Bliain 1	ÚnaG
Sraith ceardlann/seimineár a eagrú chun tairiscintí táirgí turasóireachta nua agus nuálacha a fhorbairt bunaithe ar shaibhreas cultúrtha agus teangeolaíoch an phobail.	Comh Ráth Chairn / Co Co na Mí / Fáilte Éireann / Turas. Ghleann na Bóinne	Bliain 1	ÚnaG / Comh. Ráth Chairn
Plean Forbartha Turasóireachta saincheaptha a fhorbairt do Ghaeltacht na Mí, tacú leis & é a chur chun cinn, a thagann le Straitéis Turasóireachta na Mí (2016–2020), i gcomhar le soláthraithe seirbhíse & gníomhaireachtaí oiriúnacha réigiúnacha	Comh. Ráth Chairn / CoCo na Mí / Fáilte Éireann / Turasóireacht Ghleann na Bóinne	Bliain 2	ÚnaG
Caidreamh a bhunú leis na comhlachtaí agus páirtithe oiriúnacha uile i bhforbairt na chéad Straitéise Turasóireachta eile don Mhí	ÚnaG / Comh. Ráth Chairn / Turasóireacht Ghleann na Bóinne	Bliain 2	Comhairle Contae na Mí
Tacú le forbairt táirgí turasóireachta cultúrtha agus teangeolaíche do Ghaeltacht na Mí i gcomhair leis na geallsealbhóirí oiriúnacha	Soláthraithe seirbhíse áitiúla / Comh. Ráth Chairn, Co.ConaMí, Fáilte Éireann agus na gníomhaireachtaí réigiúnacha oiriúnacha.	Bliain 1 & 2	Comh. Ráth Chairn / ÚnaG
Tacú leis na tionscadail nua turasóireachta maoinithe ag Fáilte Éireann, an imeacht 'Samhain/Púca' agus na deiseanna do Ghaeltacht na Mí atá cruthaithe ag na tionscadail nua seo a fheabhsú	ÚnaG / Comharchumann Ráth Chairn / Turasóireacht Ghleann na Bóinne	Idir lámha	Fáilte Éireann / Comhairle Contae na Mí
Tacú le Comh.Ráth Chairn i bhforbairt Ionad Oidhreachta Ráth Chairn mar a ceadaíodh faoi Scéim Athnuachana Bailte & Sráidbhailte	ÚnaG / Comh. Ráth Chairn	Bliain 1, 2 & 3	Comhairle Contae na Mí
Caidreamh gníomhach a bhunú le soláthraithe lóistín, i nGaeltacht na Mí, ina bailte seirbhíse & sa cheantar máguaird chun fás leanúnach féilte reatha rathúla Gaeilge a chumasú (Féile na Mí, Féile na Gealaí srl.), chun a	ÚnaG / Comharchumann Ráth Chairn / Turasóireacht Ghleann na Bóinne	Bliain 2	Comh. Ráth Chairn

gcuid custaiméirí a éascú trí sheirbhís Gaeilge a chur ar fáil chun a n-eispéireas foriomlán sa cheantar a fheabhsú.			
Fiosrú a dhéanamh ar an bhféidearthacht a bhaineann le Comórtas Peile na Gaeltachta a óstáil i nGaeltacht na Mí sna blianta beaga atá le teacht	CLG / CLG Chlann na Gael / Grúpaí Pobail	Bliain 2	Comh. Ráth Chairn
Naisc a chruthú le cinn scríbe eile turasóireachta agus 3 nasc i bhfeidhm ó thaobh margaíocht chomhpháirteach agus cuairteoirí a roinnt	ÚnaG / Soláthraithe Seirbhíse / Fáilte Éireann / Comhairle Contae na Mí	Bliain 2	Comh. Ráth Chairn / Turas. Ghleann na Bóinne
Fiosrú a dhéanamh ar an bhféidearthacht a bhaineann le naisc turasóireachta cultúrtha agus teangeolaíche atá tairbhiúil go comhpháirteach le ceantair 'Gaeltachta' Breatnaise sa Bhreatain Bheag & ceantair labhartha teangacha Ceilteacha.	Comh. Ráth Chairn	Bliain 2 & 3	ÚnaG

2.4 An Phróifíl a Fheabhsú

Gníomh	Páirtithe Tacaíochta	Sprioc	Freagracht
Caidreamh a bhunú le Diaspóra na Mí timpeall an domhain ach naisc leo a fhorbairt agus a chothú mar bhealach chun infheistíocht isteach a mhealladh nó tallann a mhealladh ar ais abhaile chuig Gaeltacht na Mí	Comharchumann Ráth Chairn / Comhairle Contae na Mí / Roinn Gnóthaí Eachtracha	Bliain 2	ÚnaG / OFÁ / Comhairle Contae na Mí
Feachtais shaincheaptha a chruthú chun díriú ar chomhlachtaí/cianoibrithe, a oibríonn i Mórcheantar Chathair Bhaile Átha Cliath agus a smaoineodh ar fhostaithe a chur i mol don tseachtain uile nó do chuid den tseachtain chun cothromaíocht níos fearr oibre–saoil a chumasú	Fiontraíocht Éireann / ÚFT	Bliain 2	ÚnaG / OFÁ na Mí
Nuair atá fáil ar áiseanna agus spásanna nua fiontraíochta ar fáil cinntigh méadú ar chuairteanna suímh chuig Gaeltacht na Mí	Fiontraíocht Éireann / ÚFT / OFÁ na Mí	Idir lámha	ÚnaG
Caidreamh a bhunú leis na hOllscoileanna Tríú Leibhéal agus na hInstitiúidí Teicneolaíochta i Mórcheantar Chathair Bhaile Átha Cliath agus Lár na Tíre agus chun láithreacht a bhunú dá Rannóga Gaeilge/Léinn Cheiltigh/Teangeolaíochta taobh istigh de Ghaeltacht na Mí	ÚnaG / Institiúidí Tríú Leibhéal	Bliain 1, 2 & 3	ÚnaG / RCOG
Leanúint den chaidreamh le heagraíochtaí náisiúnta Gaeilge a bhfuil ceanncheathrú acu i mBaile Átha Cliath chun láithreacht a bhunú i nGaeltacht na Mí	ÚnaG / Eagraíochtaí Gaeilge	Bliain 2 & 3	Comh. Ráth Chairn / RCOG
Brandaí reatha a úsáid, straitéis a fhorbairt chun margaíocht a dhéanamh ar an gceantar mar áit chun cónaí ann, obair a dhéanamh ann agus infheistíocht a dhéanamh ann agus na hábhair agus ardáin ghaolmhara riachtanacha uile a fhorbairt	Comh. Ráth Chairn / OFÁ na Mí	Bliain 2 & 3	ÚnaG

3. Comhthéacs

Tar éis cuairt bailithe eolais ar fhiontair agus ar chomhlachtaí áitiúla i nGaeltacht na Mí ag comhaltaí boird Údarás na Gaeltachta le linn shamhradh 2017 moladh go ndéanfaí athbhreithniú straitéiseach ar na dúshláin agus ar na deiseanna do ghnóthaí sa cheantar.

I mí Mheán Fómhair 2017, thug Bord Údarás na Gaeltachta cead go mbunófaí Fóram Fiontraíochta don cheantar chun taighde agus measúnú a dhéanamh ar na deiseanna le haghaidh forbartha agus fostaíochta. D'iarr an Bord go mbunófaí Fóram Fiontraíochta Ghaeltacht na Mí agus go gcuirfí san áireamh na geallsealbhóirí cuí uile, idir chinn taobh istigh agus chinn taobh amuigh den cheantar Gaeltachta, chun plean 3 bliana a leagan amach do Ghaeltacht na Mí.

Bhí ionadaithe ó na heagraíochtaí seo a leanas sa ghrúpa oibre:

Údarás na Gaeltachta	Sinéad Ní Fhatharta, Máirtín Ó Cadhain, Pádraig Ó Conghaile, Tomás Ó Flatharta
ÚFT	Conor Simpson
Fiontraíocht Éireann	Eoghan Hanrahan
Oifig Fiontair Áitiúil na Mí	Joe English
Fóram Réigiúnach Scileanna	Siobhán Keogh
Glór na nGael	Nóra Welby
Comharchumann Ráth Chairn	Máirín Sarikaya / Bríd Óg Ní Chonaire
Turasóireacht Ghleann na Bóinne	David Gilroy
Roinn Gnóthaí Fostaíochta agus Coimirce Sóisialaí	Anita Sweeney
Ollscoil Mhá Nuad	Eoghan Mac Cárthaigh
Ionadaithe Pobail	Siobhán Seoighe, Cathal Seoighe, Micheál Mac Giolla Chearra, Páraic Ó Gríofa, Páraic Mac Donnacha, Tomás Ó Maonaile

Ba é cuspóir an Fhóraim ná ionadaithe na ngníomhaireachtaí agus grúpaí pobail cuí a thabhairt le chéile chun aighneachtaí a bhailiú ó na grúpaí geallsealbhóirí éagsúla d'fhonn moltaí a dhéanamh le haghaidh forbairt gheilleagrach Ghaeltacht na Mí amach anseo.

Mar cheantar Gaeltachta i ngaireacht do Bhaile Átha Cliath, tá deiseanna suntasacha ag Gaeltacht na Mí a bhféadfaí leas a bhaint astu le haghaidh forbairt gheilleagrach an cheantair. Teastaíodh fócas nua le haghaidh creatlach oibre chun Ráth Chairn/Baile Ghib a thógáil, a fhorbairt agus aird níos fearr a tharraingt air mar réigiún iomaíoch agus rathúil chun poist a chruthú.

3.1 Téarmaí Tagartha

- Taighde a dhéanamh ar na hacmhainní, féidearthachtaí agus deiseanna reatha sa cheantar trí phlé a dhéanamh le fiontraithe áitiúla, coistí pobail, eagraíochtaí teangabhunaithe & páirtithe leasmhara eile.
- Measúnú a dhéanamh ar thorthaí an taighde agus moltaí a chur chun cinn i leith na mbealaí is oiriúnaí chun fostaíocht a chruthú i gceantar Ghaeltacht na Mí.
- Réimse gníomhaíochtaí tosaíochta a chur i dtoll a chéile trí straitéis 3 bliana do cheantar Ráth Chairn/Baile Ghib, in éineacht le buiséad sonrach chun an straitéis seo a fheidhmiú.

3.2 Clár Oibre

Bhí na gníomhaíochtaí seo a leanas san áireamh sa chlár oibre:

- Cuir i láthair do agus plé le geallsealbhóirí ag freastal ar an bhfóram chun léargas a fháil ar a n-eispéireas ar ghnó a dhéanamh sa cheantar. Bhí na hábhair seo a leanas san áireamh sna hábhair a clúdaíodh:

- Eolas suas chun dáta ar a suíomh reatha trádála, a dtáirgí agus seirbhísí, na deacrachtaí agus na dúshláin a bhí rompu, agus na láidreachtaí agus buntáistí don cheantar;
- Rochtain agus fáil ar fhórsa saothair oiriúnach agus riachtanais gnó reatha/amach anseo;
- Riachtanais scileanna/oiliúna sa linn saothair atá ar fáil go háitiúil;
- Soláthar riachtanas bonneagair sa cheantar
- Tábhacht na Gaeilge, a saibhreas oidhreachta agus cultúrtha agus an chaoi ar bhain an bpobal leas as a cuid úsáide thar na scórtha bliain agus an chaoi a dteastaíonn tacaíocht don Phlean Teanga nua Gaeilge don cheantar agus dá fheidhmiú.

4. Sracfhéachaint ar Ghaeltacht na Mí

4.1 Comhthéacs

Tá Gaeltacht na Mí lonnaithe thiar ó thuaidh ó Chathair Bhaile Átha Cliath agus tá meascán idéalach de rochtain ar mhór-nóid iompair agus cumarsáide, gaireacht do na phríomh-institiúidí oideachais tríú leibhéal in Éirinn, fórsa saothair a bhfuil ardscileanna agus leibhéal ard oideachais aige, agus ceantar tuaithe aoibhinn ina bhfaightear cothromaíocht shuntasach oibre–saoil.

Is éard atá i nGaeltacht na Mí ná dhá shráidbhaile, Ráth Chairn agus Baile Ghib, atá gar dá chéile agus do bhaile na hUaimhe, áit a bhfuil daonra suntasach de bhreis agus 20,000 duine ann, i lár Chontae na Mí.

Is í Gaeltacht na Mí an ceantar Gaeltachta is lú agus tá 44km^2 d'achar geografach ann, agus is ionann é agus 1 faoin gcéad den achar talún iomlán Gaeltachta.

Tá daonra de 195,044 i gContae na Mí (Daonáireamh 2016) agus bhí fás 6% sa daonra ann sa tréimhse 2011–2016. Tá daonra de 1,857 i nGaeltacht na Mí agus is ionann é agus 1.9% de dhaonra iomlán na Gaeltachta. Léirítear sna staitisticí Daonáirimh gur tháinig méadú 11.2% ar dhaonra an LPT sna deich mbliana roimhe (2006–2016).

Cé gur Gaeltacht bheag í Gaeltacht na Mí, tá láidreachtaí an-tábhachtach ag baint leis mar gheall ar a suíomh geografach agus déimeagrafach óg, is é sin go bhfuil breis agus 60% den daonra 44 bliain d'aois agus níos óige. Is údar misnigh an staitistic seo agus léiríonn go bhfuil acmhainn agus fuinneamh ann a bhféadtar leas a bhaint as chun todhchaí Ghaeltacht na Mí a mhúnlú ó thaobh cúrsaí forbartha geilleagraí, sóisialta agus culúrtha.

Figiúr 1: Daonra de réir Aoise (Foinse: AIRO/POS, 2016)

4.2 An Ghaeilge

Tá stair ar leith ag baint le Gaeltacht na Mí a dhéanann Gaeltacht ar leith di agus stair ina bhfuil saibhreas Gaeilge, ceoil, cultúir agus oidhreachta. Dar le Daonáireamh 2016, labhraíonn 60% den daonra i nGaeltacht na Mí Gaeilge agus is í an Ghaeilge an príomh-mhodh cumarsáide i naíolanna, scoileanna, gnóthaí agus eagraíochtaí sa cheantar. Mar atá i gceist le gach ceantar Gaeltachta, tá dúshláin roimh úsáid na teanga amach anseo agus chun gníomhú in aghaidh na ndúshlán seo, tá an Ghaeltacht anois roinnte ina 26 Limistéar Pleanála Teanga (LPTanna) ag an Rialtas faoi Acht na Gaeltachta, 2012. Tá cuireadh tugtha do phobal gach LPT plean teanga a chur le chéile, le tacaíocht agus treoir ó Údarás na Gaeltachta, chun an Ghaeilge a neartú mar theanga phobail sna ceantair sin.

Chuige sin, tá plean teanga 3 bliana ullmhaithe do LPT Ghaeltacht na Mí de réir fhorálacha an Achta agus cuireadh i gcrích agus seoladh Plean Teanga Ghaeltacht na Mí i mí na Bealtaine 2019. Tá tús curtha ag an gceanneagraíocht Coiste Pleanála Teanga Ghaeltacht na Mí leis an bplean a fheidhmiú agus d'fhostaigh an

Coiste Oifigeach Pleanála Teanga a bheidh freagrach as moltaí an phlean teanga a fheidhmiú agus monatóireacht a dhéanamh air.

San áireamh i bpríomhaidhmeanna an phlean teanga tá:

- Déanfar athchóiriú ar Áras Pobail Ráth Chairn, agus tabharfar aird ar leith ar mholtaí an phlean teanga
- Ionad luathoideachais trí mheán na Gaeilge, is é sin naíolann, a chur ar fáil i mBaile Ghib
- Déanfar páirc spraoi nó áis den chineál sin a fhorbairt in áit lárnach chun gur féidir le tuismitheoirí/caomhnóirí agus a gcuid leanaí teacht le chéile i suíomh neamhfhoirmeálta.
- Forbrófar Ionaid Tacaíochta Teanga do Theaghlaigh i Ráth Chairn agus Baile Ghib.
- Clubanna iarscoile agus clubanna óige,
- Mionchúrsaí agus ceardlanna ar fheasacht teanga,
- Gearrchúrsaí scannánaíochta do dhaltaí,
- Seirbhís aistriúcháin, comhairle agus ábhair thacaíochta do ghnóthaí sa cheantar Gaeltachta.

Féadtar tuilleadh sonraí a fháil ar https://www.rathchairn.com/pleanail-teanga.

Aithníonn Fóram Fiontraíochta na Mí an tábhacht le feidhmiú Phlean Teanga Ghaeltacht na Mí agus tacaíonn lena fheidhmiú.

4.3 Próifíl Shocheacnamaíoch

Tá cáilíochtaí os cionn cáilíocht Ardteistiméireachta ag breis agus 51% den phobal Gaeltachta seo, agus díobh seo tá céim onóra nó cáilíocht ghairmiúil nó an dá cheann araon nó cáilíocht os a chionn seo arís ag 257 duine.

Figiúr *2*: Oideachas Bainte Amach – Daonra Aois 15+ (Foinse: AIRO/POS, 2016)

Léirítear i ngrúpáil shocheacnamaíoch Ghaeltacht na Mí go bhfuil leibhéal ard fiontraithe agus bainisteoirí (12.4% den daonra, Daonáireamh 2016) agus leibhéal ard foriomlán sainscileanna. Beidh sé ina bhonn eolais agus ina thacaíocht do phlean margaíochta chun Gaeltacht na Mí a chur chun cinn mar áit a bhfuil saintréithe fiontraíochta ag baint léi agus éascóidh sé gnóthaí a mhealladh chun iad féin a bhunú sa réigiún.

Teaghlaigh de réir Grúpa Socheacnamaíoch

Figiúr 3: Grúpa Socheacnamaíoch (Teaghlaigh) Foinse: AIRO/POS2016

Daoine ag an Obair de réir Earnála

Figiúr 4 : Earnáil Fostaíochta, Foinse: AIRO/POS,2016)

Fórsa Saothair

Figiúr 5: Stádas Eacnamaíoch – Fórsa Saothair (Foinse: AIRO/POS, 2016)

Níl ach 8.3% den fhórsa saothair atá ar fáil i nGaeltacht na Mí dífhostaithe faoi láthair, agus tá sé seo faoi bhun na staitistice náisiúnta de 12.9%. Is ionann an ráta rannpháirtíochta san fhórsa saothair agus 62.4%, rud atá 1% díreach os cionn an leibhéil náisiúnta de 61.4%. Is iad na tionscail is mó chun tosaigh i nGaeltacht na Mí ná na tionscail déantúsaíochta, seirbhísí oideachais agus talmhaíochta, mar a léirítear thuas.

4.4 Próifíl Reatha Fostaíochta

Is í an fhostaíocht reatha i gcuideachtaí a fhaigheann cúnamh ó Údarás na Gaeltachta ná 178 post lánaimseartha agus 6 phost pháirtaimseartha. Ar an iomlán, tá 14 comhlacht a chuireann an fhostaíocht seo ar fáil.

	2014		2015		2016		2017		2018	
**	# Co.	# Fo.	# Co.	# Fo.	# Co.	# Fo.	# Co.	# Fo.	# Co.	# Fo.
Micrea	10	21	9	16	5	23	10	17	10	18
Beag	2	30	3	53	1	20	2	32	3	80
Meánmhéide	2	135	2	170	2	168	2	170	1	80
Iomlán	14	186	14	239	8	211	14	219	14	178

Figiúr 6: Briseadh síos ar an bhfostaíocht de réir mhéid na bhfiontar *(Foinse: Suirbhéanna Fostaíochta ÚnaG 2014–2018)*
**#Co. = líon na gcomhlachtaí sa cheantar; #Fo. = líon na bhfostaithe.

	2015	2016	2017	2018
Ráth Chairn	195	190	196	155
Baile Ghib	44	21	23	23
Iomlán	239	211	219	178

Figiúr 7: Poist de réir ceantar Gaeltachta *(Foinse: Suirbhéanna Fostaíochta ÚnaG 2014–2018)*

4.5 Taisteal don Obair

Is léir ón méid thíos go bhfuil sciar ard daoine ag fágáil na Gaeltachta agus an Chontae araon mar gheall ar chúrsaí fostaíochta ar bhonn laethúil.

Figiúr 8: Am taistil chun na hOibre/Oideachais– Daon. aois 5+ (Foinse:AIRO/POS, 2016)

De réir achoimre na Príomh-Oifige Staidrimh, is as na ceithre cheantar Cill Dara, Cill Mhantáin, Fine Gall, agus an Mhí is mó a thagann trí cheathrú de na comaitéirí uile isteach go cathair Bhaile Átha Cliath agus a bhruachbhailte (POS 2016). Tá 15.8% de Ghaeltacht na Mí ag taisteal os cionn uair an chloig chuig na hoibre/oideachas lena bhformhór ag taisteal go Baile Átha Cliath agus a bhruachbhailte ar bhonn laethúil.

De réir na Straitéise Forbartha Geilleagraí do Chontae na Mí 2014–22, tá an oiread sin comatéireachta amach i gceist go bhfuil beagnach an méid céanna daoine ina gcónaí i gContae na Mí ach ag obair i mBaile Átha Cliath agus atá daoine atá ina gcónaí agus ag obair sa chontae féin.

Léiríonn figiúirí POS 2016 suas le 22,000 comaitéirí go Mócheantar Chathair Bhaile Átha Cliath go laethúil ar léiríodh thuas go bhfuil ardscileanna agus ardleibhéil gnóthachtála oideachais ina measc. Is ionann na Comaitéirí Amach agus linn mhór tallainne do chomhlachtaí Infheistíochta Dhíreach Eachtrach ag infheistiú sa chontae agus is gné dhíolacháin mhór é seo don chontae agus do cheantar Ghaeltacht na Mí chomh maith.

Figiúr *9*: Comaitéirí go Bruachbhailte & Cathair BÁC de réir Contae Cónaithe. (POS, 2016)

4.6 Gnó i nGaeltacht na Mí

Le 80 bliain anuas, tá athrú tagtha ar Ghaeltacht na Mí ó gheilleagar áitiúil a bhraith ar an bhfeirmeoireacht go geilleagar atá á choinneáil ag fiontair bheaga agus mheánmhéide. Tharla sé seo go príomha mar gheall ar obair Údarás na Gaeltachta le comhlachtaí dúchasacha a dhírigh i dtosach ar na tionscail déantúsaíochta troime, ach tá fiontair faoi thiomáint ag an teicneolaíocht i gceist anois. Le himeacht na mblianta, tá athrú tagtha ar an bhfiontraíocht, ar a riachtanais forbartha agus síor-athrú tagtha ar an margadh agus le gach athrú a tháinig, tháinig isteach deiseanna agus dúshláin ar thug gach páirtí leasmhar aghaidh orthu le hacmhainneacht agus le dul in oiriúint dóibh.

Le linn an ama seo, rinne Údarás na Gaeltachta a sheacht ndícheall dul in oiriúint agus tairiscint a chur ar fáil i bhfoirm réitigh sholúbtha gnó chun fiontraíocht a mhealladh agus tacú léi sna ceantair Ghaeltachta. Is éard atá sa tairiscint seo ná fáil ar fhórsa saothair solúbtha oilte, soláthar maoine chomh maith le tacaíochtaí airgid Cúnaimh Stáit a theastaíonn chun fiontar rathúil a bhunú i gceantar tuaithe.

4.7 Bonneagar Gnó

Tá laghdú suntasach tagtha ar an ngá le háiseanna móra tionsclaíochta le tamall anuas agus mar gheall ar éilimh an mhargaidh (fiontraithe/comhlachtaí nua-thionscanta/cian-oibrithe), tá gá anois le spás oifige comhroinnte a chur ar fáil atá ardchaighdeán agus ar phraghas réasúnta agus a spreagann oscailteacht agus nuálaíocht taobh istigh de spás do thionóntaí éagsúla. Príomhchuspóir de chuid straitéis Údarás na Gaeltachta 2018–2020 ná líonra de 31 mol nuálaíochta agus digiteach a fhorbairt ar fud na Gaeltachta go náisiúnta, lena n-áirítear roinnt oileán Gaeltachta amach ón gcósta.

Mar gheall ar an easpa áiseanna tráchtála/spásanna oifige i nGaeltacht na Mí, molann an fóram go mbunófaí chomh luath agus is féidir mol nuálaíochta agus digiteach **gteic** 'eatramhach' chun deiseanna nua forbartha geilleagraí a chumasú sa cheantar. Chuirfeadh an áis seo ar chumas fiontraithe áitiúla nó comaitéirí féachaint ar an deis obair a dhéanamh ina bpobal féin agus dá réir a gcothromaíocht oibre–saoil a fheabhsú, dá dteaghlach agus don phobal i gcoitinne.

Mar a dheimhnítear i nDaonáireamh 2016, tá sciar mór de chónaitheoirí Chontae na Mí ag taisteal chun na hoibre i Mórcheantar Chathair Bhaile Átha Cliath ar bhonn laethúil. An deis fhadtéarmach atá ann dá réir ná mol nuálaíochta agus digiteach **gteic** buan a bhunú i nGaeltacht na Mí, rud a bhrúifidh an fhiontraíocht agus an fás geilleagrach chun cinn. Leis seo, féadfaidh Údarás na Gaeltachta obair a dhéanamh i gcomhar le Réigiún an Lár-Oirthir chun a chuspóir a bhaint amach chun spásanna comhionaid a fhorbairt ar fud na tíre idir an gearrthéarma agus an meántéarma.

Tá deis thábhachtach ann don Chontae na roghanna inmharthana seo a fhorbairt do chomaitéirí obair a dhéanamh ó chian óna mbonn sa chathair nó chun tús a chur lena bhfiontar féin ina bpobal féin. Tá deis shuntasach ann chomh maith na moil éagsúla cathrach agus moil nuálaíochta tríú leibhéil a leathnú amach chuig na Réigiúin trí chomhpháirtíocht le leithéidí Ionad Fiontraíochta Guinness, Ceantar Nuálaíochta na Canálach Móire (Coláiste na Tríonóide) agus Invent (Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath).

4.8 Dreasachtaí agus Tacaíocht Airgid

Cuid thábhachtach de pholasaithe geilleagracha Rialtais i ndiaidh a chéile ná dreasachtaí a thabhairt do thionscail agus tá ról tábhachtach fós aige seo san fhorbairt réigiúnach go dtí an lá inniu. Cé go raibh dreasachtaí flaithiúla ann roimh seo, cuireann rialacha Cúnaimh Stáit an Aontais Eorpaigh srian anois ar na dreasachtaí airgid a fhéadtar a chur ar fáil d'fhiontair mar seo a leanas:

Rialacha Cúnaimh Stáit an AE	Beag	Meánmhéide	Mór
2014–2020	30%	20%	*10%

* rialacha sriantacha iad na rialacha nua i leith cúnaimh d'fhiontair mhóra – ní mór éagsúlú isteach i dtáirgí nua nó nuáil nua próisis a bheith i gceist leis an tionscadal.

** Níl Baile Ghib incháilithe le haghaidh Cúnamh Réigiúnach mar gheall go bhfuil sé mar chuid de Réigiún Lár-Oirthir. Féadann fiontair FBM i gceantair nach bhfaigheann cúnamh (Baile Átha Cliath, Corcaigh agus an Lár-Oirthear) tacaíocht a fháil le haghaidh caipitil agus fostaíochta faoi Chúnamh Infheistíochta d'fhiontair FBM.

4.9 Straitéis Forbartha Geilleagraí do Chontae na Mí 2014–2022

Is éard atá i gceist leis an Straitéis Forbartha Geilleagraí do Chontae na Mí 2014–2022 ná an fhorbairt gheilleagrach, poist agus infheistíocht agus leas a bhaint as an acmhainn agus as an gcumas atá ag daoine i réigiún na Mí.

Tá 8 bpríomhchuspóir sa Straitéis a dearadh chun fás fostaíochta tuartha de 7,500 post breise a bhaint amach sa Mhí roimh 2022. Mar a bhí i gceist lenár dtorthaí féin, sainaithníodh poitéinseal fíormhór mar gheall ar an leibhéal ard gnóthachtála oideachais i measc chónaitheoirí an Chontae. An dúshlán, áfach, ná treochtaí neamh-inmharthana comaitéireachta a chasadh thart – tá 54% den daonra oibre ag comaitéireacht chun na hoibre taobh amuigh den chontae ar bhonn laethúil.

Tagann tuarascáil agus plean gníomhaíochta Fhóram Fiontraíochta na Mí leis an straitéis seo agus lorgaíonn deiseanna nua sna hearnálacha innealtóireachta, agraibhia agus turasóireachta cultúrtha.

Gníomh tábhachtach i Straitéis Forbartha Geilleagraí na Mí ná an fhiontraíocht a bhrú chun cinn agus a chothú, líon na gcomhlachtaí nua-thionscanta agus spásanna fiontraíochta agus gorlainne a mhéadú agus an fhiontraíocht a spreagadh trí chláir agus tionscnaimh dhírithe.

Aithníonn Fóram Fiontraíochta na Mí go bhfuil spreagadh na nuálaíochta lárnach chun fiontair a mhealladh agus a fhorbairt sa cheantar chun:

- cruthú post agus fás inbhuanaithe a spreagadh;
- cinntiú go ndéantar an tionchar geilleagrach a choinneáil ar bhealach níos fearr trí leas a bhaint as an líon fíorthábhachtach tallainne sa chontae cheana féin; agus
- cur le caighdeán maireachtála daoine.

Cothóidh agus spreagfaidh mol nuálaíochta agus digiteach **gteic,** sa láthair Ghaeltachta seo, an fhiontraíocht de réir mar a oibríonn sé leis na príomhghníomhaireachtaí sa réigiún, Fiontraíocht Éireann agus OFÁ na Mí, chun na hearnálacha dúchasacha a fhorbairt sa Chontae. Ní amháin go gceanglóidh an líonra mol nuálaíochta agus digiteach **gteic** ceantair Ghaeltachta le chéile, déanfaidh sé comhoibriú agus ceangal le moil eile áitiúla, náisiúnta agus idirnáisiúnta ina ndéanfar eolas a roinnt, comhpháirtíochtaí a chruthú, agus ina gcruthaíonn comhpháirtíochtaí fiontair agus luach. Ní fhéadtar an sprioc seo a bhaint amach ach amháin trí oibriú le lucht tionscail, gníomhaireachtaí rialtais agus lucht acadúil.

4.10 Forbairt Fiontair agus Dúshláin roimh Phoist a Chruthú

Tá forbairt na bhfiontraithe áitiúla fíorthábhachtach d'inmharthanacht fhadtéarmach Ghaeltacht na Mí. Bunghnéithe chun an fhorbairt seo a bhaint amach ná trí oiliúint/oideachas a chur ar fáil, líonraí láidre gnó a thógáil, caidreamh a bhunú le fiontraithe rathúla áitiúla agus náisiúnta trí chláir mheántóireachta. Chun fiontair inbhuanaithe a thógáil, is gá na tacaíochtaí airgeadais a bheith i bhfeidhm, rud a ligeann don fhiontraí a c(h)oincheap a fhorbairt agus caipitliú dóthanach a dhéanamh air chun an táirge nó seirbhís a dhíol.

Aithníonn Fóram Fiontraíochta na Mí an gá le héiceachóras a fhorbairt lena gcuirfear ar chumas d'fhir agus do mhná áitiúla a ngnó féin a bhunú ina bpobal féin agus gur gá do chomhlachtaí Stáit tacú leis na daoine seo ina n-iarrachtaí ach na tacaíochtaí cuí a chur ar fáil, idir chinn airgid agus chinn neamhairgid, nuair a bhíonn fiontraithe toilteanach glacadh leis an riosca a ngnó féin a thosú.

Glacann an Fóram leis chomh maith go mealltar comhlachtaí eachtracha chuig ceantair iargúlta mar gheall ar an deis comhlachtaí rathúla dúchasacha a cheannach. Lena cinntiú nach gcailltear gnó don cheantar mar thoradh ar chomhlacht dúchasach a cheannach, tá sé ríthábhachtach go dtugtar tacaíocht do chomhlachtaí dúchasacha agus iad ag forbairt nasc láidre agus spleáchas ar an gceantar áitiúil trí scileanna bainistíochta áitiúla agus nósanna oibre iomaíocha solúbtha a fhorbairt.

Gné thábhachtach i bhfiontar rathúil a fhorbairt ná an fháil atá ar fhórsa saothair oilte. Mar gheall gur aistrigh fócas an tionscail i nGaeltacht na Mí ó dhéantúsaíocht throm go fiontair níos sainiúla, níos nuálaíche tiomanta ag an teicneolaíocht agus ag seirbhís, tá athrú tagtha chomh maith ar na scileanna a theastaíonn. Tá ríthábhacht ag baint inniu le fórsa saothair oilte i dtimpeallacht iomaíoch dhomhanda, go háirithe i ngaireacht do na deiseanna fostaíochta atá ar fáil i mBaile Átha Cliath.
Ní amháin nach mór d'fhiontair rathúla an táirge ceart a bheith acu don mhargadh, ach tá sé chomh tábhachtach céanna na daoine cearta a bheith acu chun an táirge seo a chruthú agus chun tacú leis.

I gcás aon chomhlacht atá ag iarraidh gnó a thosú nó a fhorbairt i nGaeltacht na Mí, ní mór an mhuinín a bheith ag an gcomhlacht go bhfuil soláthar dóthanach saothair agus tacar sainscileanna sa cheantar óna bhféadtar daoine a fhostú, a oiliúint agus a athoiliúint chun inbhuanaitheacht a chinntiú. Tá sé aitheanta ag fostóirí áitiúla i Ráth Chairn agus Baile Ghib go bhfuil fórsa saothair den scoth acu agus molann a ndílseacht, a ndúthracht agus a n-eitic láidir oibre, agus deir go raibh sé seo ríthábhachtach chun cur ar a gcumas a bhfiontair a fhás fiú agus aird á tharraingt ar roinnt easnamh scileanna san fhórsa saothair.

4.11 Bonneagar Sóisialta agus Cultúrtha

Cé go dtuigtear gur rud bunúsach don fhorbairt fiontraíochta i gceantair iargúlta é dreasachtaí airgid, réitigh áitribh lándéanta agus soláthar dóthanach fórsa saothair, ar deireadh tá an tábhacht chéanna ag baint leis an bpobal agus lena inbhuanaitheacht. Le linn phlé agus chomhairliúcháin an Fhóraim, tarraingíodh aird ar an tábhacht a bhaineann le bonneagar sóisialta/tairscint stíl beatha chun daoine áitiúla a mhealladh chun filleadh ó ionaid uirbeacha, i gcéin agus i gcóngar, agus do dhaoine eile lonnú i nGaeltacht na Mí.

Riachtanais do dhaoine agus do theaghlaigh agus iad ag déanamh measúnú ar fhilleadh nó lonnú chun an cheantair is ea an soláthar bonneagair thábhachtaigh, lena n-áirítear soláthar tithe ardchaighdeán, scoileanna maithe agus comhlachtaí eile oideachais, chomh maith le cúram maith príomha, soláthar seirbhísí poiblí (iompar, airgeadas, miondíol srl) agus gníomhaíochtaí stíle beatha (sóisialta, cultúrtha agus fisiciúil).

4.12 Sprioc-Earnálacha

Tuairim Fhóram Fiontraíochta na Mí is ea go bhfuil an t-ardchumas agus na samhlacha oiriúnacha gnó ag na hearnálacha seo a leanas chun cumasú a dhéanamh ar fhiontair rathúla a bhunú i nGaeltacht na Mí agus ba chóir fócas méadaithe a chur orthu mar earnálacha is fearr a fheileann don réigiún: Turasóireacht, Agraibhia, Teicneolaíocht agus Innealtóireacht.

4.12.1 Turasóireacht

Tá an turasóireacht ar cheann de na tionscail is mó fáis ar domhan agus tá an cumas ag an earnáil freagairt do agus forbairt a dhéanamh mar fhreagra ar athruithe sa timpeallacht eacnamaíoch.

Gné uathúil den turasóireacht in Éirinn is ea an Ghaeilge agus an cultúr. Mar cheann scríbe, áit uathúil inti féin í an Ghaeltacht, agus tairgtear eispéiris do chuairteoirí inti nach bhféadtar a chur ar fáil aon áit eile. Tá suim ag breis agus leath de na cuairteoirí go hÉirinn ó áiteanna thar lear i gcultúr beo agus stairiúil na tíre. Leis an turasóireacht, cuirtear deiseanna tábhachtacha ar fáil do Ghaeltacht na Mí chun an geilleagar áitiúil a fhás, fostaíocht a chruthú agus ioncam a ghiniúint dá chuid pobal agus ag an am céanna teanga agus cultúr an phobail a cheiliúradh agus a chur i láthair an domhain mhóir.

Tá sé mar aidhm ag straitéis turasóireachta Údarás na Gaeltachta:

- Méadú a dhéanamh ar líon na dturasóirí, fad a bhfanachta sa Ghaeltacht agus a gcaiteachas sa Ghaeltacht;
- Méadú agus uasghrádú a dhéanamh ar na táirgí turasóireachta sa Ghaeltacht;
- Méadú a dhéanamh ar fheasacht agus ar phróifíl na Gaeltachta mar cheann scríbe do laethanta saoire.

Tá traidisiún láidir teagaisc Gaeilge sa phobal don aos óg agus do dhaoine aosta trí réimse cúrsaí agus féilte Gaeilge:

Tá tacaíocht ag na cúrsaí agus na himeachtaí seo ó theaghlaigh lán-Ghaeilge a chuireann lóistín ar fáil do mhic léinn agus do lucht freastail agus iad ag freastal ar an gcoláiste Gaeilge. Tugann sé seo fíor-eispéireas ó thaobh na teanga beo sa Ghaeltacht.

	2016	2017	2018
Cúrsaí Teanga	Freastal	Freastal	Freastal
Coláistí Gaeilge	835	860	910
Cúrsa Deireadh Seachtaine	760	700	823
Féilte			
Siamsóir na Mí	100	130	130
Féile na Gealaí	100	250	450
Éigse Dharach Uí Chatháin	80	70	
Féile na Mí	280	320	250
	2,155	2,330	2,563

Ó bhunú Fhorám Fiontraíochta na Mí, tá maoiniú ó chláir éagsúla faighte ag roinnt príomhthionscnamh.

An Fhéile 'Samhain' Tine/Púca

Infheisteoidh Fáilte Éireann, i gcomhar le hÚdaráis Áitiúla na Mí agus an Lú, suas le €2 milliún thar thrí bliana (2019–2021) chun réigiún Ghleann na Bóinne a fhorbairt mar áit bhunaidh dhomhanda fhéile na Samhna. Táthar ag súil le féile 'Samhain' a fhás chun breis agus 100,000 duine a mhealladh faoi 2021 de réir mar a fhorbraíonn an fhéile ó imeacht trí lá go sraith imeachtaí coicíse scaipthe ar fud an réigiúin. Táthar ag tuar go bhféadfadh tairbhe airgeadais de €22 milliún a bheith mar thoradh don réigiún.

Tá Tlachtga lonnaithe i nGaeltacht na Mí agus tá an cnoc seo lárnach don mhaíomh gurb é 'áit bhunaidh fhéile na Samhna'. Tá Tlachgta ann ó thuairim agus 200 AD agus is ann a bhíodh an Fhéile Mhór Tine a thosaigh ar oíche Shamhna. Tá sé suite timpeall 2km ó Bhaile Átha Buí agus Ráth Chairn. Moltar gurb éard a bheidh mar bhuaic-imeacht ná imeacht shuntasach ar scála mór ag Tlachtga.

Ní raibh a leithéid de dheis mar seo ann riamh go bhforbrófaí Gaeltacht na Mí mar láthair shuntasach turasóireachta domhanda agus braitheann Fóram Fiontraíochta na Mí go mbeadh sé ríthábhachtach go nglacfadh na geallsealbhóirí uile cur chuige comhpháirtíochta chun a oiread leasa is féidir a fháil ón deis.

Ionad Oidhreachta Ghaeltacht na Mí
Ceadaíodh maoiniú tríd an scéim athnuachana bailte agus sráidbhailte 2019 chun ionad oidhreachta a fhorbairt chun léirmhíniú a thabhairt ar Ghaeltacht na Mí. Is ionann ceadú an mhaoinithe seo agus deis iontach don phobal táirge a fhorbairt do thurasóirí áitiúla agus náisiúnta araon chun foghlaim faoin turas a cuireadh i gcrích chun Gaeltacht a bhunú i gceartlár Chontae na Mí sna 1930í. Tá deis ann chomh maith an tairiscint a leathnú le go mbeidh sé ina lárionad chun scéal na teanga náisiúnta a insint chomh maith.

Moltar sa phlean gníomhaíochta tacú leis an dá thionscnamh trí acmhainn a chruthú chun na tionscnaimh a bhrú chun cinn sna pobail.

4.12.2 An Earnáil Agraibhia

Tá an earnáil agraibhia ar cheann de na hearnálacha dúchasacha déantúsaíochta is tábhachtaí in Éirinn agus de réir thuarascálacha eisithe ag an Roinn Talmhaíochta, Bia agus Mara in 2017, is ionann fostaíocht san earnáil agus 173,400 post, nó 8.6% den fhostaíocht iomlán, ar an meán in 2016, agus tá roinnt comhathruithe séasúracha i gceist de réir. Bhí 112,900 duine fostaithe sna hearnálacha príomha talmhaíochta, foraoiseachta agus iascaigh, agus tá an chuid eile fostaithe sa phróiseáil bia (51,900), deochanna (4,700), agus próiseáil adhmhaid (4,000).
Tá beagnach 700 fiontar bia agus dí ar fud na tíre a easpórtálann bia agus bia mara chuig breis agus 160 tír ar fud an domhain. Tá toradh i bhfad níos mó ag baint le gníomhaíochtaí geilleagracha san earnáil talmhaíochta agus bia ná mar a bhaineann le gníomhaíochtaí coibhéiseacha in earnálacha trádáilte eile den gheilleagar. Tá sé seo amhlaidh mar gheall go bhfaigheann comhlachtaí agraibhia 74% d'amhábhair agus seirbhísí ó sholáthraithe in Éirinn, i gcomparáid le 43% i gcás gach comhlacht déantúsaíochta.

I bhfianaise an Bhreatimeachta, ba chóir a thabhairt faoi deara go bhfuil margadh na Ríochta Aontaithe fós ina cheann scríbe ríthábhachtach easpórtála don earnáil agraibhia. Is gá d'Éirinn, agus do Ghaeltacht na Mí go háirithe, áit a bhfuil 14.4% den fhostaíocht san earnáil seo, gach deis a thapú a d'fhéadfadh teacht aníos mar gheall ar imeacht na Ríochta Aontaithe ón Aontas Eorpach. Féadtar maoiniú a lorg ó Údarás na Gaeltachta agus Fiontraíocht Éireann i ndáil le pleanáil/aimsiú margaí, maoiniú 'Agile' chun cur ar chumas na gcomhlachtaí seo a bheith réidh don Bhreatimeacht.
Cé nach bhféadann Údarás na Gaeltachta tacú le táirgeacht phríomhúil, tá dreasachtaí ar fáil chun táirgí agus seirbhísí breisluacha a chur chun cinn amhail próiseáil bia srl. Tá an earnáil bia agus dí ag dul ó neart go neart sa Ghaeltacht go náisiúnta agus tá cuid mhaith cliantchomhlachtaí ag fáil aitheantais náisiúnta agus idirnáisiúnta as ucht a dtáirgí Gaeltachta. Creideann Fóram Fiontraíochta na Mí go bhféadtar an earnáil agraibhia a fhorbairt agus a fhás i nGaeltacht na Mí trí chomhoibriú le agus tacaíocht do gheallsealbhóirí máguaird i Réigiún an Lár-Oirthir.

4.12.3 Innealtóireacht

Is é an measúnú atá déanta ag Fiontraíocht Éireann ar thionscal innealtóireachta na hÉireann ná gur earnáil láidir bhríomhar í a thugann tacaíocht do réimse an-leathan comhlachtaí i réimsí éagsúla agus tá ionchur mór aici ar easpórtálacha na hÉireann. I measc na bpríomhearnálacha tá na hearnálacha mótarfheithiclí,

aeraspás, ceimiceáin agus sain-ábhair, uathoibriú tionsclaíoch agus seirbhísí innealtóireachta. Fad is atá na láidreachtaí á gcoinneáil sna tionscail thraidisiúnta amhail agraibhia agus fosholáthar, tá comhlachtaí Éireannach anois ag easpórtáil táirgí agus seirbhísí go rathúil in earnálacha amhail teicneolaíocht ghlan agus teicneolaíocht ghlas.

Tá Údarás na Gaeltachta ag díriú a chuid iarrachtaí ar chlár caomhnaithe fuinnimh a fheidhmiú sa Ghaeltacht agus ar chabhrú le pobail agus le gnóthaí úsáid níos éifeachtúla a bhaint as fuinneamh trína n-úsáid agus costais fuinnimh a ísliú. I gcomhar le SEAI, tá Údarás na Gaeltachta ag tacú le gnóthaí, grúpaí pobail agus daoine aonair le haghaidh na réamhchéimeanna chun fiontair fuinnimh inathnuaite a bhunú, lena n-áirítear fuinneamh gaoithe agus gréine, tionscadail bithmhais-bhunaithe agus córais sábhála fuinnimh.
Tagann deiseanna aníos i ndáil le forbairt teicneolaíochtaí agus réiteach taobh istigh de na hearnálacha agraibhia agus innealtóireachta d'fhonn astaíochtaí carbóin a laghdú agus spriocanna AE a bhaint amach.

4.12.4 An Earnáil Teicneolaíochta

Tionscal domhanda is ea an earnáil teicneolaíochta a bhaineann le taighde, forbairt agus/nó dáileadh ar earraí agus seirbhísí teicneolaíocht-bhunaithe. San earnáil seo tá gnóthaí a phléann le déantúsaíocht leictreonaice, cruthú bogearraí, ríomhairí nó táirgí a bhaineann le teicneolaíocht na faisnéise.
Tá Éire anois ina rogha mol teicneolaíochta domhanda ó thaobh gníomhaíochtaí straitéiseacha gnó chun comhlachtaí TFC a mhealladh. Mar gheall air seo tá cáil ar Éirinn mar chroílár an TFC san Eoraip. Fostaíonn an tionscal breis agus 37,000 duine agus gineann €35 billiún in easpórtálacha gach bliain.
Tá oibríochtaí fad-bhunaithe ag ceannairí tionscail domhanda amhail Intel, HP, IBM, Microsoft agus Apple in Éirinn. Tá roinnt d'fhathaigh mhóra cheannródaíocha eile tar éis teacht chomh maith, amhail Google, Facebook, LinkedIn, Amazon, PayPal, eBay agus Twitter. Tá Baile Átha Cliath ar an mol is mó chun tosaigh san Eoraip ó thaobh comhlachtaí nuálacha cluichí, agus tá láithreacht shuntasach anseo ag Big fish, EA, Havok, DemonWare, PopCap, Zynga, Riot Games agus Jolt.
Le forbairt an mhoil nuálaíochta agus dhigitigh **gteic**, beidh Údarás na Gaeltachta in ann an earnáil teicneolaíochta mhealladh go Gaeltacht na Mí agus í a fhorbairt. Tá Contae na Mí ar cheann de na contaetha comaitéireachta is mó agus measann Comhairle Contae na Mí go bhfuil breis agus 33,000 comaitéirí ag fágáil an chontae ar bhonn laethúil. Leis an mol **gteic**, beidh cuid bheag de na comaitéirí seo in ann a ndeasc i mBaile Átha Cliath a mhalartú le deasc ina gceantar baile, rud a mhéadóidh a dtáirgiúlacht, a laghdóidh strus agus a fheabhsóidh a gcothromaíocht oibre–saoil. Meastar go bhfuil breis agus 200,000 duine ag obair ó chian sa bhaile nó i moil faoi láthair. An cuspóir fadtéarmach ná mol fiontraíochta a fhorbairt a chuirfeadh cóiríocht ar fáil do ghnóthaí nua taobh le cianoibrithe a bheidh ceangailte, ní amháin leis an ngréasán domhanda, ach le Gréasán Digiteach na Gaeltachta, le moil áitiúla i gContae na Mí, le moil náisiúnta agus idirnáisiúnta eile.

4.13. Feidhmiú

D'aontaigh Fóram Fiontraíochta na Mí go raibh sé tábhachtach grúpa feidhmithe a bhunú chun tacaíocht a thabhairt agus monatóireacht a dhéanamh ar fheidhmiú an phlean gníomhaíochta sa tuarascáil seo agus chun tuairisciú a dhéanamh ar bhonn bliantúil don Fhóram. Déanfaidh an grúpa feidhmithe monatóireacht ar agus tabharfaidh tacaíocht do fheidhmiú na Tuarascála agus an Phlean Gníomhaíochta, faoi stiúir Bhainisteoir Fiontraíochta agus Fostaíochta agus Bainisteoir Réigiúnach an Iarthair in Údarás na Gaeltachta agus san áireamh ann beidh comhaltaí áitiúla Boird Údarás na Gaeltachta agus Bainisteoir Chomharchumann Ráth Chairn. Buailfidh an grúpa feidhmithe le chéile ar bhonn ráithiúil chun gníomhaíochtaí a leagtar síos a bhrú chun cinn agus chun tuairisc a eisiúint don fhóram gach sé mhí. Buailfidh an fóram le chéile ar bhonn bliantúil.

Aguisín 1

Maidir le comhairliúcháin a rinneadh le comhaltaí an Fhóraim agus le geallsealbhóirí eile, rinneadh achoimre mionsonraithe orthu agus leagadh amach é chun bheith in oiriúint d'fhormáid anailíse SWOT ar Ghaeltacht na Mí.

Láidreachtaí	Laigí
• Pobail láidre ghníomhacha • Cultúr láidir Gaeltachta agus Gaeilge • Pobal oilte • Lánfhostaíocht • Gaireacht do Mhórcheantar Chathair Bhaile Átha Cliath • Comhlachtaí fad-bhunaithe sa cheantar • Leathanbhanda maith sa cheantar • Féilte/Coláiste Gaeilge fad-bhunaithe	• Gaireacht do Mhórcheantar Chathair Bhaile Átha Cliath • Easpa spáis fiontraíochta sa cheantar • Easpa lóistín/gníomhaíochtaí do thurasóirí agus do scoláirí Gaeilge • Lánfhostaíocht • Leibhéal íseal fiontraithe/tograí nua ag teacht chun cinn
Deiseanna	**Bagairtí**
• Spás nua gnó a fhorbairt (gteic) • Fiontraíocht a spreagadh trí chúrsaí fiontraíochta/gnó • Tógáil ar chomhoibriú/comhfhiontar le comhaltaí an Fhóraim • Gníomhaíochtaí Turasóireachta Cultúrtha a Fhorbairt – féilte a fhorbairt/réimse cúrsaí teanga a fhorbairt – eispéireas uathúil a fhorbairt do thurasóirí • Tuilleadh cabhrach a thabhairt d'fhorbairt comhlachtaí bunaithe • Céatadán ard daoine i gContae na Mí ag taisteal go Baile Átha Cliath ar bhonn laethúil - deiseanna a fhorbairt le haghaidh cianobire • An Breatimeacht • Iarratas a dhéanamh ar scéimeanna CAFT/CFFR (RRDF/REDF) chun spás fiontraíochta a fhorbairt	• An tuairim go bhfuil deiseanna níos fearr i gCathair Bhaile Átha Cliath - leibhéal íseal Gnólachtaí Nua-Thionscanta Archumais i gContae na Mí – téann fiontraithe go Baile Átha Cliath • An Breatimeacht • Daoine óga ag athlonnú go ceantair uirbeacha nó ag bogadh thar lear • Líon na leabaí cóiríochta ag titim mar gheall ar an daonra ag dul in aois nó teaghlaigh ag obair go lánaimseartha taobh amuigh den bhaile • Níl a dhóthain acmhainní ag ÚnaG chun áiseanna nua oifige a thógáil sa ghearrthéarma

Údarás na Gaeltachta

Údarás na Gaeltachta,
Na Forbacha,
Co. na Gaillimhe.
H91 TY22

eolas@udaras.ie
www.udaras.ie
+353 91 503100

Gaeltacht na hÉireann